

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. II.

V Ljubljani, 1. junija 1887. l.

XXVII. leto.

Domače razmere otrok.

Tako ravnanje zahteva, da učitelj izpozna otroka po njegovem individualnem svojstvu, po njegovih odnošajih doma in v družini. Vzgoja ima namreč opraviti z živo stvarino, katera se neprestano menja, dopolnjuje in vsopršuje. Vrhu tega deluje nanjo pre mnogo činiteljev, kateri jako premenjajo prirodni njen razvitek. Kdor hoče tedaj vzgojati človeka, mora pred vsem natanko poznati njegovo prirodo in vse okolnosti, katere pospešujejo ali opovirajo njegovo vsoprševanje.

To pa terja v prvi vrsti, da se vzgojitelj seznaní s prirodnim svojstvom človeškim sploh in posebno z gojenčevim, katerega mu je obrazovati. Kot podloga temu mu bodi psihologična znanost sploh, potem pa neprestano opazovanje gojenčevo v vseh razmerah življenja. Tako opazovanje mu bode odprlo pot v otroško dušo, kjer bode izpoznal vse otrokove sposobnosti in lastnosti. Z otrokovimi individualnimi odnošaji se je pa tudi zavoljo tega treba natanko seznaniti, da se more z otrokom ravnati v vseh slučajih prav in pravično.

Če ravno pa je dušeslovno znanje otrokove prirode podloga vsemu nadaljnjemu vzgojevanju, vender se je treba ravno tako ozirati na one posebne odnošaje, v katerih živí otrok, ki niso bistvo njegove prirode in katerih ni niti sam zakrivil niti jih more sam izpremeniti. V nekaterih slučajih so te razmere tako merodajne, da modifikujejo vso dušeslovno razumnost vzgojiteljevo in da preté podreti vse s trudom nabrane izkušnje njegove.

Znak otrokovega svojstva ni le njegova nadarjenost, starost, spol, vera, stan očetov itd., temveč tudi njegovo zdravstveno stanje, njegove domače razmere itd. Kakor je res, da je individualnost vsacega otroka drugačna, tako je tudi res, da se v veliki meri vender le še dadó izvesti nekaki vkupni znaki večjega števila otrok, na katere znake se potem oslanja poučno delovanje. Vsaj drugače si pač ne moremo misliti, kako morejo nekaj uspeha doseči celó oni, ki nimajo prave psihologične uvidnosti. Ne tako pri vzgoji! Tukaj so individualne razmere za vsacega otroka drugačne. Tako je za splošno vspevanje neskončno važno, živé li otrokovi roditelji v rednih razmerah, so-li mej seboj jedini, so-li več ali manj premožni, je-li oče primoran, da ostaja več ali manj časa iz doma itd. Tako ovira tudi očetov obrt kot gostilničar itd. vzgojo otrok. Da bode torej vzgojno delovanje uspešno, treba se je natanko seznaniti z domačimi razmerami otrokovimi in vse svoje ravnanje prilagoditi tacim odnošajem. To pa je ravno najtežavnejša stran vsake vzgoje, kajti take razmere se ne dadó proučiti iz knjig. Tù je treba mnogo-

letne izkušnje, natančnega znanja o kraji, ljudstvu, roditeljih, o šegah in navadah. Poznati je treba domačo hišo in družino vsacega otroka posebej; primerjati je treba njegovo duševno svojstvo z najdenimi okolnostimi, vprašati se, more li otrok premagati vse nepovoljne vplive, more li vkljub dobrohotnemu delovanju vzgojiteljevemu npravstveno tako napredovati, da postane kdaj rabljiv ud človeške družbe. Pravi se, človek je proizvod svojega časa; a bolje bi se reklo, človek je proizvod svoje okolice. Poglej otroka, in vedel bodeš, kakšni so njegovi stariši, kakšna je okolica, družina, tovariši, kraj, kjer je vzrastel.

Kakor moramo poznati tla, katera obdelujemo, tako bi bilo tudi pri pouku in sosebno pri vzgoji brezmiselno, postopati brez poznanja prvič vzmožnosti in individualnega omislija in drugič nahajajočih se posebnih razmer gojenčevih. Način, kako nam je najbolje prodreti v notranjost gojenčevo, merilo za njegove pogrške, prestopke itd., to in jednako mora biti primerno izpoznani individualiteti njegovi. Krog pa, v katerem živi otrok, je oni kalejdoskop, ki nam kaže vsakokrat drugačne slike. Te prav pojmiti in svoje delovanje po njih uravnati je velika spretnost, ki ne zahteva toliko globocega preišljevanja, kolikor trdnega razumevanja in doslednega izvajanja.

Kdor se ne ozira na individualne razmere otrok, postane lahko krivičen. Mnogo je otrok, ki so že z doma zanemarjeni, ki morajo vsak dan do pozne noči živeti mej surovimi, podlimi itd. ljudmi; in če ne ravno mej njimi, vendar živé blizu njih ter morajo poslušati njih pogovore, gledati njih surovo obnašanje. S takimi je treba torej drugače ravnati, nego z onimi, ki živé v popolnoma normalnih razmerah; marsikak pogrešek se mora tū izpregledati ali milejše soditi, nego bi brez poznanja njih okolnosti storili. Marsikdaj je treba nemarne naloge, prepozno prihajanje k pouku in šolske zamude, tako tudi ponočno bdenje otrokovo, ki je nesposobno za čilo duševno delo, stavljati na račun doma, roditeljev, okolnosti otrokovih. A učitelj, sam reden in točen, zahteva vseh lepih lastnosti tudi od otrok, zato često pozabi, da na svetu ni vse tako, kot bi moralo biti; pozabi, da otrok ni vsake nemarnosti sam kriv. Tak učitelj izpregleda okolnosti otrokove nerednosti ter ga pō krivem obdolží. Res, žalostno je, da se nahajajo take razmere! A tū treba ozdraviti v prvi vrsti razmere same, na otroke pa vplivati, da se jih po mogočnosti ogibajo. Potem bode izostalo marsikako krivično ravnanje z otroci, katero vzbuja le nejevoljo in sovraštvo, nikakor pa ne zaupanja in ljubezni. Zato je treba opazovati in preiskovati ne le otrokovo individualiteto, temveč tudi njegove individualne domače razmere.

Fr. Gabršek.

Zgodovina pedagogije.

(Dalje.)

Pozivu Luterovemu začeli so kasneje ustrezati gradovi in so ustanovljali ne samo latinske, ampak tudi elementarne šole. Manj se je radi pomanjkanja novcev storilo po vaséh. Delalo se je pa vendar na to, da se vsaj v vsaki župnini ustanovi šola za čitanje in pisanje, in da se s tem olajša priprava za tako imenovano konfirmacijo t. j. za oni svečani čin v protestantski cerkvi, ko mladi kristijan (star 14–16 let) javno pripozná svoje veroizpovedanje. Posamezna mesta in knezi izdajali so še posebne „cerkvene in šolske rede“, s katerimi so urejevali svoje šolske odnašaje in ukazovali, da se ustanové učilnice ne samo za dečke, ampak tudi za deklíce. Po teh redih je bilo za niže šole predpisano, da se uči katekizem s cerkvenim petjem, čitanje in pisanje, po nekod tudi računstvo. Kako se je po slovenskih pokrajinah širilo v dóbi protestantstva šolstvo, o tem bomo govorili pri zgodovini slovenskega šolstva.